

УДК 347.965

**ЧИ ПОРУШУЄ ОБОВ'ЯЗКОВЕ ЧЛЕНСТВО АДВОКАТА
В НАЦІОНАЛЬНІЙ АСОЦІАЦІЇ АДВОКАТІВ УКРАЇНИ
КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО ГРОМАДЯНИНА
НА СВОБОДУ ОБ'ЄДНАНЬ ТА ПРИНЦИП
НЕЗАЛЕЖНОСТІ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ?**

**DOES THE COMPULSORY MEMBERSHIP
OF AN LAWYER IN UKRAINIAN NATIONAL BAR ASSOCIATION
VIOLATE THE CONSTITUTIONAL RIGHT
OF A CITIZEN TO FREEDOM OF ASSOCIATION
AND THE PRINCIPLE OF INDEPENDENCE OF ADVOCACY?**

Заборовський В.В.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права та процесу
Ужгородського національного університету*

Статтю присвячено дослідженню правової природи професійних асоціацій адвокатів і їх членства в Національній асоціації адвокатів України. Особливу увагу приділено аналізу практики Європейського суду із прав людини, а також положень міжнародних стандартів юридичної професії. Зроблено висновок, згідно з яким обов'язкове членство в Національній асоціації адвокатів України не порушує права громадянина на свободу об'єднань та принципу незалежності адвокатської діяльності, оскільки є необхідною умовою для можливого існування незалежного правового статусу адвоката.

Ключові слова: адвокат, адвокатура, обов'язкове членство, Національна асоціація адвокатів України, незалежність адвокатської діяльності.

Закріплюючи на конституційному рівні право кожної людини на професійну правову допомогу, держава покладає такий обов'язок на адвокатуру, зокрема на адвоката, який повинен забезпечувати належну його реалізацію. Без сумніву, основною умовою здійснення адвокатської діяльності є абсолютна незалежність адвоката, яка включає в себе, зокрема, незалежність від професійних асоціацій адвокатів. Актуальність теми полягає в тому, що, з одного боку, такі асоціації повинні відігравати

важливу роль у забезпеченні незалежності адвокатської діяльності, а з іншого – обов'язкове членство в них може становити собою порушення принципу незалежності такої діяльності. У цьому разі потрібно врахувати й положення ст. 36 Конституції України, за якими громадяни України мають право на свободу об'єднання у громадські організації і ніхто не може бути примушений до вступу в будь-яке об'єднання громадян.

Проблема визначення правової природи професійних асоціацій

адвокатів і членства в них адвокатів була предметом досліджень ряду вчених. Серед науковців, які досліджували окремі аспекти цієї проблеми, доцільно виділити роботи Н. Бакаянної, І. Балон, О. Бойкова, М. Дмитрова, А. Климчук, С. Сафулько, У. Узун, Д. Фіолєвського та ін.

Метою статті є дослідження сутності професійних асоціацій адвокатів і обов'язкового членства в них як можливої умови порушення права на свободу об'єднань у громадські організації та принципу абсолютної незалежності адвокатської діяльності. Основними завданнями, що автор ставить перед собою, є: проаналізувати правову природу професійної асоціації адвокатів в Україні, зокрема Національної асоціації адвокатів України (далі – НААУ), й обов'язкового членства адвокатів у ній; на основі практики Європейського суду із прав людини і міжнародних стандартів адвокатської діяльності сформулювати наше ставлення до порушення членством у професійній асоціації адвокатів права на свободу об'єднань у громадські організації та принципу абсолютної незалежності адвоката.

В одній із наших праць, розглядаючи незалежність адвоката на внутрішньому (відсутність позапрофесійної заінтересованості адвоката у процесі здійснення адвокатської діяльності) та зовнішньому (відсутність будь-яких втручань та перешкод із боку інших осіб у його професійну діяльність) рівнях, однією із груп джерел можливого впливу на адвоката ми розглядали адвокатуру в особі органів адвокатського самоврядування [1, с. 244].

В аспекті дослідження незалежного статусу адвоката актуальним залишається питання про необхід-

ність існування професійних асоціацій адвокатів та щодо обов'язковості чи добровільності їх членства в таких асоціаціях. Загалом підтримуючи необхідність існування професійних асоціацій адвокатів, більшість як науковців, так і практиків виступають проти обов'язковості членства адвокатів у єдиній організації. Зокрема, С. Сафулько ставить під сумнів доцільність такого примусового об'єднання адвокатів у єдину організацію, оскільки це суперечить основоположному принципу адвокатури, яким є її незалежність – як професії загалом, так і кожного, хто носить це звання як її представника і через діяльність якого адвокатура реалізує себе. На думку вченого, існування такої єдинообов'язкової структури призводить до того, що адвокат стає залежним від власної організації [2, с. 6]. Такої думки дотримується й Н. Узун [3, с. 402]. Зі схожих позицій виходить й А. Климчук, зазначаючи, що надання певному органу владних повноважень серед адвокатів може призвести до негативних наслідків, оскільки «не можна змушувати адвокатів, які за своєю суттю є незалежними, вступати в будь-які організації проти їхньої волі» [4]. Можливість узурпації влади адвокатською верхівкою, за твердженням М. Димитрової, є основною умовою обґрунтування своєї позиції противниками принципу обов'язковості членства в адвокатській асоціації [5, с. 129].

Ряд науковців указує на те, що обов'язковий характер членства адвокатів в Асоціації суперечить положенням ч. 4 ст. 36 Конституції України (ніхто не може бути примушений до вступу в будь-яке об'єднання громадян), ст. 11 Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод (кожен має право на свободу

об'єднання з іншими особами, включаючи право створювати профспілки та вступати до них для захисту своїх інтересів) [6] та ст. 20 Загальної декларації прав людини (ніхто не може бути примушений вступати до будь-якої асоціації) [7]. Крім того, деякі з учених наголошують, що наявність в особи свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю не є формою волевиявлення щодо вступу до Асоціації, до того ж більшість адвокатів отримали таке свідоцтво ще до набрання чинності Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», яким і запроваджувалося створення Національної асоціації адвокатів України [8, с. 4; 9, с. 131].

Свої позиції такі науковці обґрунтовують положенням про автоматичний вступ адвоката до Асоціації, що передбачає обов'язкове членство в ній усіх адвокатів України (ст. 45 указанного Закону), яке, за твердженням Н. Бакаянної, тривалий час розглядалося в адвокатській спільноті як найбільш гостре й дискусійне. У такому разі розділяємо позицію ученої про недоцільність змішування понять «громадські організації, що можуть бути створені адвокатами» й «адвокатська асоціація України» [10, с. 55]. Як ми уже зазначали, адвокатуру необхідно розглядати як інститут громадянського суспільства, але в жодному разі не як громадську організацію, насамперед виходячи з положень п. 5 ч. 2. ст. 2 Закону України «Про громадські об'єднання» [11], згідно з яким дія цього Закону не поширюється на суспільні відносини щодо діяльності саморегульованих організацій та організацій, які здійснюють професійне самоврядування. Це стосується і природи Національної асоціації адвокатів України, яка розглядається як недержавна некомерційна

професійна організація, що об'єднує всіх адвокатів України та утворюється для забезпечення реалізації завдань адвокатського самоврядування (ч. 1 ст. 45 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [12]).

На особливий правовий статус таких асоціацій вказується й у рішенні Європейського суду із прав людини у справі «А. й інші проти Іспанії» (“A. and others v. Spain”) [13], у якому зазначається, що асоціація адвокатів є інституцією публічного права та має на меті загальний інтерес, зокрема сприяння незалежній і кваліфікованій юридичній допомозі, а отже, просуванню власне справедливості. На підставі такого особливого статусу та враховуючи те, що, по-перше, реєстрація членом асоціації адвокатів є відкритою для всіх тих, хто задовольняє встановлені законом умови, і, по-друге, заявники не обмежені у створенні або приєднанні до інших об'єднань, Європейський суд робить висновок, що така асоціація адвокатів не може розглядатися як об'єднання, передбачене ст. 11 Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод, а тому відмовляє в задоволенні скарги заявників-адвокатів про порушення їхніх прав на добровільне об'єднання, гарантоване такою статтею. З таких позицій Європейський суд виходить не тільки щодо асоціацій адвокатів, але і стосовно Ордену лікарів (рішення у справі Ле Конт, ван Левен і де Мейер проти Бельгії (“Le Compte, Van Leuven and De Meyere v. Belgium”)) [14], Ордену архітекторів (рішення у справі Ревер і Легалле проти Франції (“Revert and Legallais v. France”)) [15] тощо. Крім цього, у рішенні у справі Романовська проти Російської Федерації (“OVR v. Russian Federation”) [16] Європейський суд зазначив, що конвенційні

органи послідовно не визнають виконавчо-регулятивні органи професійних структур, що створюються особами так званих вільних професій як асоціації (об'єднання) за змістом ст. 11 Конвенції. Він наголошує, що такі органи виконують важливі публічно-правові функції для захисту прав інших осіб, а мета їх полягає у здійсненні контролю і сприянні розвитку професійної діяльності.

Поділяючи думку науковців про те, що Національну асоціацію адвокатів України не можна віднести до юридичних осіб публічного права [17], все ж вважаємо беззаперечною позицію про виконання адвокатурою важливих публічно-правових функцій, які були делеговані їй державою, щодо забезпечення надання професійної правової допомоги особам. У цьому аспекті заслуговує на увагу позиція Верховного Суду України, який у своїй постанові від 6 вересня 2016 р. [18] на підставі системного аналізу статусу, мети, завдань та функцій адвокатури доходить висновку, що адвокатура як інституція та її діяльність щодо забезпечення реалізації конституційного права особи на правову допомогу набуває певних властивостей суб'єкта публічних відносин. Така ознака адвокатури виразняється (посилюється) метою її служіння суспільному інтересу шляхом надання своєчасної і належної правової допомоги у поєднанні з виконанням делегованих їй державою окремих владних повноважень. Все це додатково підтверджує дуалістичність правової природи адвокатури та особливе правове становище Національної асоціації адвокатів України.

В аспекті досліджуваного нами питання слід врахувати й позицію Б. Ват'є (тодішнього президента Ради адвокатських та правових товариств

Європи (ССВЕ)), який у листі до Верховної Ради України [19] зазначає, що для репрезентації адвокатської професії у відносинах з урядами та іншими особами в усіх країнах-членах ССВЕ були створені асоціації адвокатів, а у більшості країн ЄС членство в таких асоціаціях є обов'язковим. Це обов'язкове членство, за його твердженням, у Європі не розглядається як таке, що суперечить принципу незалежності адвокатів та самоврядуванню професії, а навпаки, є необхідною передумовою, що забезпечує відповідну якість адвокатських послуг та незалежність адвокатів. Слушною є й позиція Н. Бакаянної, що обов'язковість належності до єдиної професійної організації не розглядається як тиск на адвоката, адже вступ до адвокатської професії, яка організована у формі асоціації, є суто добровільним [10, с. 55].

На підставі вищевикладеного можна дійти висновку, що наявність асоціацій адвокатів, а також обов'язкове членство в них не обмежує незалежність адвоката, а навпаки, сприяє здійсненню їх діяльності на професійній основі. В. Тейлер наголошує: «Немає сенсу говорити про незалежність адвокатури як про незалежність окремих адвокатів» [20, с. 77]. Лише сильний елемент самоврядування, як зазначається у Хартії основоположних принципів діяльності європейських адвокатів 2006 р. [21], може гарантувати професійну незалежність стосовно держави та забезпечити гарантії незалежності адвокатам для виконання своєї професійної і юридичної ролі. Про життєво важливу роль професійних асоціацій юристів у підтриманні професійних стандартів та етичних норм, захисті своїх членів від необґрунтованих обмежень і порушень у забезпеченні юридичною допомогою

всіх, хто її потребує, а також у взаємодії з урядовими та іншими інститутами для досягнення цілей правосуддя йдеться і у Стандартах незалежності юридичної професії Міжнародної асоціації юристів [22].

Показником незалежності, як зазначає О. Бойков, насамперед є обсяг повноважень органів самоврядування адвокатури у вирішенні внутрішніх корпоративних питань [23, с. 17]. У п. 21 Основних положень про роль адвокатів [24] зазначається, що виконавчі органи професійних асоціацій обираються їх членами і здійснюють свої функції без зовнішнього втручання. Виходячи із принципу абсолютної незалежності адвокатури, вважаємо, що адвокатура та її члени повинні управляти своїми справами на засадах повної самостійності, без будь-якого зовнішнього впливу як зі сторони органів державної влади та місцевого самоврядування, так і інститутів громадянського суспільства. Як слушно зазначається в доповіді «Професія адвоката» робочої групи «Професійні судові системи» [25], незалежність асоціації адвокатів включає в себе незалежність від влади і від громадськості. У влади не повинно бути можливості втручатися ні у процес прийняття рішень в асоціації адвокатів, ні у процес формування її органів. Ті самі правила застосовуються і щодо громадськості – асоціація адвокатів повинна надавати захист від зовнішнього впливу. Отже, незалежність адвокатури насамперед проявляється в самостійності професійної асоціації адвокатів у вирішенні питань щодо: формування вищевказаних її органів; вироблення єдиних вимог та стандартів щодо кваліфікації її членів; встановлення правил поведінки для адвокатів та контролю за їх дотриманням; розроблення та засто-

сування єдиної дисциплінарної процедури їх відповідальності.

Вступаючи в РЄ, для виконання обов'язків як її члена щодо визнання принципів верховенства права та здійснення прав і основних свобод людини всіма особами, що перебувають під її юрисдикцією, Україна взяла на себе зобов'язання щодо заснування професійної асоціації адвокатів [26]. На жаль, процес створення такої асоціації, який був розтягнений майже на два десятиліття, як зазначається в Доповіді Міжнародної комісії юристів від 11 лютого 2014 р., був «затмарений не лише виключенням адвокатів, а й необґрунтованими дисциплінарними провадженнями проти членів адвокатури. Той факт, що органи асоціації адвокатів були залучені до застосування санкцій проти адвокатів за дії, які здаються такими, що не суперечать професійним стандартам, викликають занепокоєння щодо неупередженості та незалежності дисциплінарних органів, які розглядали справи проти адвокатів» [27]. У цій Доповіді відмічається також те, що перебіг процесу реєстрації, як він відбувся в Україні, викликає занепокоєння щодо дотримання міжнародних стандартів незалежності юридичної практичної діяльності та ставить під сумнів легітимність системи самоврядування адвокатури, яку було створено. Прикрим є той факт, що суттєві конфлікти, насамперед позаправового характеру, були наявні на момент створення органів адвокатського самоврядування (відповідно до положень чинного Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність») та існують сьогодні. Показовою є ситуація навколо Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури м. Києва, яка характеризується, зокрема, як рейдерське захо-

плення органів адвокатського самоврядування [28].

Проведене нами дослідження дає можливість зробити висновок, згідно з яким існування професійних асоціацій адвокатів та обов'язкове членство адвоката в НААУ не порушують принципу незалежності адвокатської діяльності, а навпаки, є необхідною умовою для забезпечення можливості існування незалежного його правового статусу (як на зовнішньому, так і на внутрішньому рівнях), оскільки метою їх існування є сприяння здійсненню адвокатом своєї діяльності на професійній основі. Особливе пра-

вове становище НААУ (вона не належить до юридичних осіб публічного права, але на неї покладається виконання делегованих державою важливих публічно-правових функцій з організації та забезпечення надання професійної правової допомоги особам) не торкається конституційного права адвоката як громадянина (ч. 4 ст. 36 Конституції України), оскільки, як зазначає Європейський суд із прав людини, такі асоціації адвокатів не можуть розглядатися як об'єднання, передбачені ст. 11 Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Заборовський В. Незалежність та самостійність адвоката: проблеми розмежування / В. Заборовський // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». – 2017. – Вип. 42. – С. 242–246.
2. Сафулько С. Адвокатура поза пірамідою ієрархії: Роль адвокатури у соціальному житті країни, повноваження, обговорення закону «Про адвокатуру» / С. Сафулько // Дзеркало тижня. – 2005. – № 9. – С. 6.
3. Узун Н. Сучасна адвокатура України та актуальні питання її реформування / Н. Узун // Актуальні проблеми держави і права. – 2007. – Вип. 36. – С. 399–404.
4. Климчук А. Залежна незалежність, або Чому я не хочу сьогодні бути адвокатом / А. Климчук // Правовий тижень. – 2013. – № 43–46 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : legalweekly.com.ua/index.php?id=16061&show=news&newsid=123194.
5. Димитрова М. Поняття та сутність принципів адвокатського самоврядування / М. Димитрова // Актуальні проблеми держави і права. – 2011. – Вип. 58. – С. 125–130.
6. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року // Офіційний вісник України. – 1998. – № 13. – Ст. 270.
7. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року // Офіційний вісник України. – 2008. – № 93. – Ст. 89.
8. Балон І. Нотатки про легітимність монополії НААУ та дисциплінарну відповідальність адвоката за несплату щорічного внеску / І. Балон, С. Тарасенко, О. Гончаренко, В. Данилевич // Правовий тижень. – 2013. – № 19–22. – С. 4–6.
9. Калинюк С. Інститут адвокатури в механізмі реалізації права людини і громадянина на правову допомогу: конституційно-правовий аспект : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 «Конституційне право» / С. Калинюк. – Ужгород, 2015. – 203 с.
10. Бакаянова Н. Права адвокатів як членів єдиної професійної організації / Н. Бакаянова // Jurnalul juridic național: teorie și practică. – 2015. – № 6. – С. 53–56.
11. Про громадські об'єднання : Закон України від 22 березня 2012 р. № 4572-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 1. – Ст. 1.
12. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 5 липня 2012 р. № 5076-VI // Офіційний вісник України. – 2012. – № 62. – Ст. 17.

13. Рішення Європейського суду із прав людини у справі “A. and others v. Spain” (Заява № 13750/88) від 2 липня 1990 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf?library=ECHR&id=001-82944&filename=v.%20ESPAGNE.pdf>.

14. Рішення Європейського суду із прав людини у справі “Le Compte, Van Leuven and De Meyere v. Belgium” (Заява № 6878/75) від 23 червня 1981 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57522>.

15. Рішення Європейського суду із прав людини у справі “Revert and Legallais v. France” (Заява № 14331/88) від 8 вересня 1989 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-24796>.

16. Рішення Європейського суду із прав людини у справі “OVR v. Russian Federation” (Заява № 44319/98) від 20 червня 2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.lawrussia.ru/texts/legal_207/doc207a747x242.htm.

17. Балон І. Щодо обов'язкового членства в Національній асоціації адвокатів України / І. Балон, В. Радченко, А. Павлюк // Правовий тиждень. – 2013. – № 16–18 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : legalweekly.com.ua/index.php?id=16061&show=news&newsid=123070.

18. Постанова Верховного Суду України від 6 вересня 2016 року (справа № 826/19572/14) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/61718460>.

19. Лист президента Ради адвокатських та правничих товариств Європи (CCBE) до Верховної Ради України від 10 червня 2005 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.attorneys.od.ua/datas/users/2-letter%20ccbe.pdf>.

20. Тейлер В. Международно-правовые стандарты независимости адвокатов / В. Тейлер // Сравнительное конституционное обозрение. – 2015. – № 5. – С. 73–78.

21. Goldsmith J. Charter of Core Principles of the European Legal Profession and Code of Conduct for European Lawyers / J. Goldsmith. – Brussels : CCBE, 2013. – P. 11.

22. Standards for the independence of the legal profession, adopted by the IBA on 7 September 1990 in New York [Electronic resource]. – Access mode : http://www.ibanet.org/Publications/publications_IBA_guides_and_free_materials.aspx.

23. Бойков А. Независимость адвокатуры / А. Бойков // Ученые труды Российской Академии адвокатуры. – 2007. – № 1. – С. 14–22.

24. Основні положення про роль адвокатів, прийняті VIII Конгресом ООН із запобігання злочинам від 1 серпня 1990 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_835.

25. Профессия адвоката: доклад рабочей группы «Профессиональные судебные системы» в рамках Восточного партнёрства – Содействие правовой реформе в странах Восточного партнёрства (г. Страсбург, май 2012 г.) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://gba.ge/uploads/files/etika/Eastern_Partnership_Report_on_Lawyers_Russian_Version.pdf.

26. Висновок № 190 (1995) Парламентської Асамблеї Ради Європи щодо заявки України на вступ до Ради Європи від 26 вересня 1995 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_590.

27. Україна: конфлікт, позбавлення права займатися адвокатською діяльністю та призупинення дії ліцензії на здійснення адвокатської діяльності : Доповідь Міжнародної комісії юристів від 11 лютого 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.icj.org/ukraine-icj-report-casts-light-on-alarming-disbarments-and-suspensions-of-lawyers>.

28. Бутовиченко К. Шахрайство чи рейдерське захоплення? / К. Бутовиченко // Закон і Бізнес. – 2016. – № 33 (1279) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zib.com.ua/ua/125143-organizacijno-pravoviy-konflikt-dovkola-km-kdka-sprobue-viri.html.

Статья посвящена исследованию правовой природы профессиональных ассоциаций адвокатов и их членства в Национальной ассоциации адвокатов Украины. Особое внимание уделено анализу практики Европейского суда по правам человека, а также положений международных стандартов юридической профессии. Сделан вывод, согласно которому обязательное членство в Национальной ассоциации адвокатов Украины не затрагивает право гражданина на свободу объединений и принципа независимости адвокатской деятельности, поскольку является необходимым условием для возможного существования независимого правового статуса адвоката.

Ключевые слова: адвокат, адвокатура, обязательное членство, Национальная ассоциация адвокатов Украины, независимость адвокатской деятельности.

In this paper, an analysis the legal nature of professional associations of lawyers and their membership in Ukrainian National Bar Association. Particular attention is paid to the analysis of the practice of the European Court of Human Rights, as well as the provisions of international standards of the legal profession. A conclusion is drawn according to which mandatory membership in Ukrainian National Bar Association does not affect the citizen's right to freedom of association and the principle of independence of advocacy, since it is a prerequisite for the possible existence of an independent legal status of a lawyer.

Key words: lawyer, advocacy, compulsory membership, Ukrainian National Bar Association, independence of advocacy.
